

РЕЦЕНЗИЯ

**на научните трудове и учебната дейност
на гл. ас. д-р Анелия Венелинова Пържанова,
представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент”
в професионално направление 3.7 Администрация и управление, по специалност
„Организация и управление извън сферата на материалното производство“ (Социално
управление – управление на бизнеса и публичния сектор), обявен в ДВ бр. 27 от 2
април 2019 г. за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър”**

**Рецензент: проф. д-р Йордан Атанасов Христосков, Пловдивски университет „Паисий
Хилендарски”, научна специалност „Народно стопанство (включително Регионална
икономика и История на народното стопанство“**

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документи, постъпили по **конкурс за академична длъжност „доцент“**, обявен за нуждите на катедра „Администрация, управление и политически науки“ на Факултет „Международна икономика и администрация“ на ВСУ „Черноризец Храбър”. Обявата за конкурса е публикувана в **ДВ, бр. 27 / 2 април 2019 г./** и на интернет-страницата на университета.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс, в посочения срок, са подадени документи от **единствен кандидат – гл. ас. д-р Анелия Венелинова Пържанова**. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция № 6 към Наредба № 3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър”. **Процедурата по конкурса е коректно спазена.**

Гл. ас. д-р Анелия Пържанова е представила списък от общо 20 заглавия, в т.ч. 16 публикации в български научни издания и научни форуми (някои от които международни или с международно участие), 2 студии в списания с научно рецензиране, една монография и една книга. Три от публикациите са на английски език, а останалите на

български език. Шест публикации са в съавторство. Представените научни трудове не повтарят научната продукция, рецензирана във връзка с придобиването на ОНС „доктор“.

Научните трудове на гл. ас. д-р Анелия Пържанова са били обект на внимание на научната общност както чрез изнесени и публикувани доклади на национални и международни научни конференции, така и чрез тяхното цитиране. Представена е справка за две цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране и седем цитирания в нереферирани списания с научно рецензиране. Това са цитирания, които са известни на кандидата, но вероятно действителния брой позовавания на научните публикации на д-р Пържанова, в това число в учебни материали и докторски и студентски разработки да е доста по-голям.

При съпоставянето на представените документи и оригиналните публикации на кандидата с попълнената справка на НАЦИД (за съответната академична длъжност, научна област и професионално направление) се установява, че те са напълно коректни и се приемат без резерви. Количествените характеристики на научната продукция на гл. ас. д-р Анелия Пържанова надвишават минималните наукометрични изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“, съгласно разпоредбите на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и изискванията на ВСУ „Черноризец Храбър“. Изпълнено е и изискването за самостоятелна монография, представена като хабилитационен труд - **Стратегическото управление в контекста на интелигентната специализация (регионални измерения). УИ на ВСУ "Ч. Храбър", Варна. 2019 ISBN 978–954–715–690-6.**

Д-р Анелия Пържанова е автор и на още една книга по дисертационния труд със заглавие **„Противоречия и конфликти в социалното осигуряване“ УИ на ВСУ "Ч. Храбър", Варна, 2019 ISBN 978-954-715-687-6**

Представени са и документи (във вид на служебна справка) за участие на д-р Анелия Пържанова в пет научно-приложни и приложни разработки в областта на администрацията на социалните услуги, предприемачеството и регионалното развитие. От тях се вижда, че тя притежава богат опит като консултант и обучаващ по проекти в областта на общинското развитие и трансграничното сътрудничество. Директор е на Институт за интегрирано управление на Общините към ВСУ „Черноризец Храбър“. Като главен редактор е на списание „Родопи“ притежава опит и в издателската дейност.

2. Данни за кандидата

Главен асистент д-р Анелия Пържанова гради своята биография като научен работник в областта на икономиката, мениджмънта и административното управление върху една много добра образователна основа, която тя непрекъснато разширява и задълбочава. Д-р

Пържанова има придобита **бакалавърска степен** по Административен и здравен мениджмънт (1998 г.), През 2006 година е дипломирана по две програми за образователна и квалификационна степен **магистър** – съответно по икономика (Валутен и митнически контрол) и Стопанско управление (Управление на международни бизнес проекти). През 2013 г. защитава докторска дисертация по професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, **докторска програма** „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ на ВСУ. Тя притежава също и сертификати за завършени **краткосрочни, квалификационни курсове** и други форми на следдипломна квалификация.

Анелия Пържанова притежава богат професионален и житейски опит. Тя има над 20 години трудов стаж, който е придобила както следва: от младши специалист до главен експерт в Агенцията по заетостта (1999 – 2008 г.); инспектор „Учебна дейност“ към ВСУ „Черноризец Храбър“ - филиал- Смолян (2008 – 2013 г.); хоноруван преподавател във филиал – Смолян (2013 – 2015 г.); директор и гл.асистент във филиал – Смолян (2015 г. – до момента); гл.асистент към Аграрен Университет – Пловдив (2015 г. – до момента).

Д-р Пържанова притежава изключителни делови качества, отзивчивост и себепридаване в името на качествено висше образование. Като инспектор по учебната дейност, а впоследствие и като преподавател и директор на филиала на ВСУ - Смолян тя има богат опит по подготовка на учебна документация, дейности свързани с осигуряване нормалното протичане на учебния процес, вътрешен документооборот, организация на участието на студенти в различни мероприятия и други. Д-р Пържанова е всеотдайна и за доброто на родния си край – Родопите. Ръководи Сдружение „ТУР-2013“, чиято цел е подпомагане утвърждаването и развитието на духовните ценности на гражданското общество, образованието и науката, подпомагане усвояването на различни фондове, свързани с развитието на община Доспат и Смолянския регион, сътрудничество с представители на централната и местната администрация, юридически и физически лица.

3. Обща характеристика и оценка на научната продукция на кандидата

Дадените общи оценки за количеството и качествата на публикациите на гл. ас. д-р Анелия Пържанова намират най-ярък израз в монографичния ѝ труд **„Стратегическото управление в контекста на интелигентната специализация (регионални измерения)“**. В този труд д-р Пържанова умело защитава тезата, че преодоляването на сериозните социални и икономически предизвикателства и асиметрии в развитието на отделни региони в България, изисква осъществяването на амбициозна и целенасочена комплексна държавна и местна политика, основана на знание, иновации и интелигентна специализация, чрез разработване на подходящи стратегии и планове за повишаване на икономическото състояние и конкурентоспособност на регионите, с краен резултат повишаване на стандарта на живот във всички населени места в страната.

Трудът е структуриран в увод, три глави, заключение и приложения с коректно формулирани проблемен обхват, предмет, обект и цел, което му придава характер на едно напълно завършено задълбочено научно изследване. Във фокуса на изложението са регионалните различия по отношение на равен достъп до качествено образование и обучение, професионална реализация, чиста околна среда и благоприятен бизнес климат. Като анализира и оценява еволюцията и регионалните измерения на промените на стратегическото управление, влиянието на външната среда, европейските стратегически документи и приоритети до 2027 г., д-р Пържанова очертава стратегическите насоки за преодоляване на регионалните различия чрез провеждане на политики на интелигентна специализация в област с административен център град Смолян. Новото и ценното в монографията е, че д-р Пържанова очертава тези стратегическите насоки на основата на ново виждане за човешкия капитал, при по-тясна връзка между наука, образование и бизнес и по-различно отношението към природните ресурси. Ценното тук също е, че са изведени и предизвикателствата, които ще съпътстват реализирането на политиката на интелигентна специализация в развитието на административна област Смолян. Това прави монографичния труд на гл. ас. д-р Анелия Пържанова полезен както за научни работници, докторанти и студенти, така и за вземащите стратегически решения на всички нива от държавното управление.

В рецензията не се оценява публикацията **„Противоречия и конфликти в социалното осигуряване – книга по дисертационен труд“**, доколкото тя съдържа основните резултати от успешно защитената дисертация от Анелия Пържанова. Трябва да подчертая обаче, че научен ръководител на докторантката Пържанова и като рецензент на тази книга, аз констатирах съществена доработка и актуализация на дисертационния труд.

По-важното е, че д-р Пържанова продължава да работи в областта на социалните проблеми и социалната политика с няколко публикации тя надгражда постигнатото по време на докторантурата в тази област. В студията **„Особености при осигуряването на средства за осъществяване на някои социални функции на държавата“** д-р Пържанова представя специфичните особености при събираемостта на средства за осъществяване на държавната дейност. Тя успешно защитава тезата си, че за повишаване на устойчивостта при формиране на публичен финансов ресурс и стабилност на осигурителната система, е необходимо прилагането на последователни държавни политики по отношение на разходопокривната осигурителна система.

В публикацията **„Механизми за контрол при предоставяне на социални услуги“** се оценяват механизмите за контрол и мониторинг на социалното обслужване на населението и неговия институционален характер. Резултатите от тази публикация имат определена практическа стойност за социалните служби. В областта на социалната политика са и

публикациите „Приносът на малкия бизнес в социално-икономическото развитие на България“, „Някои проблеми пред социално-осигурителната система на Република България“, „Социална политика на Република България при предоставянето на услуги на хора в неравностойно положение“, „Неравенство и образование – глобални тенденции и перспективи“, „Оценка на бедността и социалното включване в регионален аспект“ и „Някои предизвикателства при осигуряването на социални услуги в Република България“. С тези публикации д-р Пържанова разширява творческата си палитра в социалната област като включва както нови политики като борбата с бедността и неравенството, социалното изключване и други, но и анализира факторите които пораждат тези проблеми и предлага свои решения за тяхното смекчаване или подобряване. Тук влизат идеите за намаляване на бедността чрез развитие на образованието, на малкия бизнес и на социалното земеделие. Предлага се също демонополизация при предоставянето на социални услуги не само като фактор за решаване на дефицити, но най-вече за подобряване на тяхното качество.

Чрез разширяване обхвата на изследванията си в социалната област гл. ас. д-р Пържанова прави постепенен преход и към проблемите на регионалната политика и управление, първоначално от гледна точка на човешките ресурси, а в последствие подхожда и много по-комплексно, особено в монографичния си труд. Регионалната политика и управление са обект в следните публикации на д-р Пържанова, без тези в съавторство:

- **„Възможни въздействия върху процеса на създаване на благоприятни регионални политики“** – предлага се оптимизиране на системата за регионално развитие, с цел принос към смекчаването на неблагоприятните последици в различните региони, както и да бъдат преодолени регионалните различия от гледна точка повишаване качеството на живот на хората. Изведена е необходимостта от синхронизирани усилия на ангажираните обществени страни и максимално използване на потенциалните ресурси;
- **„Socio-Economic Review of Certain Features in the Regional Development of Bulgaria“ (Социално-икономически преглед на някои особености в регионалното развитие на България)** - изводът тук е, че когато фокусът на държавата е върху макроикономическа стабилност и пазарната икономика, не отчитат регионалните специфики и така се задълбочават различията и асиметриите между регионите. Авторката предлага акцент да бъде конкурентоспособната регионална икономика, със стабилни социално-икономически показатели и способна да привлича повече инвестиции в човешки капитал, насърчаване на предприемачеството, ограничаване на бедността, развитие на „общество на знанието“, адаптиране на знанието.
- **„Регионалната политика на ЕС през новия програмен период 2014 – 2020 – инструмент на солидарност на по-слабо развитите региони“** - посочени са

възможностите за преодоляване на регионалните различия чрез извеждане на сравнителните предимства на регионите и интелигентна специализация. Аргументира се предложението за съсредоточаването на производствените инвестиции, както и инвестициите в знания и иновации в избрани сектори, като базова предпоставка за повишаване на конкурентоспособността на регионите, в изпълнение на основните стратегически приоритети на политиката за сближаване, в контекста на Стратегия „Европа 2020“.

В заключение тук трябва да се посочи, че всички разгледани публикации на гл. ас. д-р Анелия Пържанова са свързани с обявената конкретизирана специалност на конкурса „Социално управление – управление на бизнеса и публичния сектор“.

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Учебно-педагогическата дейност на гл. ас. д-р Анелия Пържанова се изразява в разработените лично от нея лекционни курсове, презентации, казуси и интерактивни форми за обучение по дисциплините „Социална политика“, „Теория и организация на социалното осигуряване“, „Международни осигурителни отношения“, „Въведение в мениджмънта“, и „Стратегически мениджмънт“. Тези лекционни курсове са пълния хорариум на учебните планове, което личи и от представената справка от филиал - Смолян на ВСУ за педагогическата практика на д-р Пържанова. Отделно от това, тя е водила лекции по „Регионална инвестиционна политика“, „Управление на местни и регионални проекти“ и „Регионална иновационна политика“.

Освен воденето на аудиторни и извън аудиторни занятия във ВСУ – филиал Смолян и в Аграрния университет – Пловдив, гл. ас. д-р Анелия Пържанова има не малък опит и в организацията и управлението на учебния процес като директор на филиала на ВСУ „Черноризец Храбър“ в Смолян (от 2015 г.), член на АС на ВСУ, ръководител на две магистърски програми и като ръководител на студентски проекти.

5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

Приемам без резерви посочените в справката научни и научно-приложни приноси на гл. ас. д-р Анелия Пържанова, както и тяхното съответствие с научното направление на конкурса.

Обобщено научните постижения на кандидата за заемане на академичната длъжност „Доцент“ гл. ас. д-р Анелия Пържанова могат да се квалифицират като:

- Систематизиране и обогатяване на съществуващите знания в обявената конкретизирана специалност на конкурса „Социално управление – управление на бизнеса и

публичния сектор“. Това обогатяване е постигнато чрез задълбочен теоретичен и емпиричен анализ и различни методологични подходи (публикации 1, 6,10,14, 16,17);

- Разкриване на нови факти и проблеми в изследваните области и формулиране на нови политики и конкретни мерки за решаване на разкритите проблеми. Представено е ново виждане за управление на регионалното развитие чрез засилване ролята на човешкия капитал и чрез по-тясна връзка между наука, образование и бизнес и едно по-различно отношението към природните ресурси (Публикации 1, 6, 10, 16)
- На основата на **интердисциплинарния и комплексния подход** успешно са дефинирани факторите, водещи до съществени регионални различия, асиметрии и икономически и социални неравенства. (Публикации 1, 6,10,14,16)
- Чрез графични схеми са представени сложни връзки и зависимости на различни йерархични нива на управление по оста „стратегическо управление на регионалното развитие – интелигентна специализация – конкурентоспособност“. (Публикация 1)
- Обогатен е анализът на социалната политика и в частност политиката в областта на социалното осигуряване, предоставянето на социални услуги и защитата на хората в неравностойно положение, при засилен контрол и постоянен мониторинг. Направени са практически предложения за усъвършенстване процеса на набавянето на средства за социална политика, включително чрез усъвършенстването на публичните финанси. (публикации 3, 8,12,15,17,18,19)
- Очертани са стратегическите насоки за постигане на интелигентен и приобщаващ растеж в Област с административен център гр. Смолян чрез намирането на пресечна точка между политиката за регионално развитие за планинските райони и приложението на Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2014-2020 г. (Публикация 1)

6. Оценка на личния принос на кандидата

По моя лична преценка, представените за участие в конкурса научни трудове на гл. ас. д-р Анелия Пържанова са нейно лично дело – резултат от упорита и добросъвестна изследователска работа за един кратък период от време. Представените научни данни са достоверни и не предизвикват никакво съмнение за качество, коректност и релевантност на източниците и използваните методи на работа.

7. Бележки и препоръки

Нямам критични бележки. Препоръката ми към гл. ас. д-р Анелия Пържанова е да разшири и задълбочи теоретичните си познания в областта на управлението и стратегическото планиране и да продължи да изследва и да участва в разработването на стратегии за регионално развитие на отделни райони и за цялостната регионална политика.

8. Лични впечатления

Познавам Анелия Пържанова в качеството си на нейн научен ръководител при подготовката и защитата на докторската ѝ дисертация. Тя е трудолюбив и делови човек с перспектива за добра научна кариера като изследовател, преподавател и администратор във висшето образование.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, давам своята положителна оценка и препоръчвам на Научното жури да предложи на Научния съвет при ВСУ „Черноризец Храбър” да избере гл. ас. д-р Анелия Венелинова Пържанова за академичната длъжност „доцент” в професионално направление 3.7 Администрация и управление по специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ (Социално управление – управление на бизнеса и публичния сектор).

08.08.2019г.

Рецензент:

(проф. д-р Йордан Христосков)